

POLİSİN AİLE YAŞAMI

The Family Life of The Police

Sunay İL

Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi

ÖZET

Polisin mesleki eğitim sürecinde desteklenen alt kültürü ve stresli çalışma koşulları, aile yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Polisin aile ilişkileri açısından sınırlı düzeyde incelenmiş bir konudur. Onların nasıl yaşadıkları, aile üyeleri olarak ne yönde, nasıl bir gelişmeye gereksinim duydukları bilinmelidir. Makale, polisin aile yaşamı üzerinde odaklaşmakta, olumlu ve sağlıklı aile etkileşiminin yanı sıra polis alt kültürü ve çalışma koşullarının aile ilişkilerine etkileri ile sonuç olarak bazı önerileri kapsamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Polis, aile, aile yaşamı

SUMMARY

Police sub-culture supported by their professional education and stressful working conditions both have negative effects on their family life. Little attention, however, has been given to the family relations of the police. It is needed that how they live and what sort of challenges

they need as family members. The article focuses on family life of the police, encompassing the positive, healthy family life interaction, the impact of police sub-culture and working conditions on family relations, in conclusion some recommendations are included.

Key Words: Police, family, family life

GİRİŞ

Aile, bireyin varlığı ve yaşamını her yönden sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi için tüm toplumlarda halen önemini koruyan bir ünedir. Bireyler için birincil sosyalizasyon kurumu olarak aile, sağlıklı ve düzenli bir toplumsal yaşamın da garantisi konumundadır. Dolayısıyla aile ünitesinde, beklenen veya kendisine atfedilen sorumlulukların yerine getirilmesinde güçlüklerin yaşanması, doğrudan toplumsal yaşama yansır. Birey ve vatandaş olma konusunda kendilerine, uygun aile ortamlarında gerekli yatırım yapılmayan/ yapılamayan kişiler, bazı sapma davranışlarına yönelerek toplumsal yaşamda sorun odakları oluşturabilirler.

Toplumda huzur ve asayişin sağlanmasında birincil derecede sorumlu polis memurları da mesleki yaşamlarında bu tür sorunlu gruplarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle gelişmekte olan bir ülkede, toplumsal değişme sürecinin etkilerinin ne denli yoğun olduğu ve aile kurumunun da bu süreçten ne denli yoğun etkilendiği düşünüldüğünde, polisin görev ve sorumluluklarının ağırlığı, kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Toplumsal yaşamda tüm çalışanlar için geçerli olan görev ve sorumlulukların hakkıyla yerine getirilmesi beklentisi, polisler için de vardır ve çoğu zaman hayati önem taşımaktadır. Öte yandan polis, en ge-

nelde toplumun, özeldede ise bir aile ünitesinin üyesidir. Polis için de, ailesinin vereceği destek ya da her açıdan doyum sağladığı bir aile ortamına sahip olması oldukça anlamlıdır. Polisin, ailesinden destek alma gereksiniminin yanı sıra, katkı vererek (bir aile üyesi olarak) yapının fonksiyonelliğini sürdürmesini sağlama sorumluluğu da vardır. Bütün bu dengeler uygun bir biçimde nasıl kurulabilir? Polisin aile yaşamında hangi dinamikler etkili olmaktadır? Polis eşi, çocuğu olmanın anlamı nedir? Polis olarak eş ve ebeveyn olmak ne anlama geliyor? Bu çalışmada tüm bu soruların yanıtlarıyla birlikte yaşanan sıkıntıların ve gereksinimlerin dile getirilmesine çalışılacaktır.

Sağlıklı Aile Yaşamı ve Mutluluk

Aile konulu tüm çalışmalar, ailenin temel fonksiyonları, birey ve toplum yaşamı açısından önemi üzerinde ayrıntılı olarak durmaktadır. Bu konuda ileri sürülen görüşler yaygın bir kabul görmekte birlikte sözü edilen sağlıklı ve mutlu ortamın nasıl yaratılacağı, daha da önemlisi nasıl sürdürüleceğine ilişkin bilgi gereksinimi ön plandadır. Toplumsal yaşamın dinamizmi içinde her kesimden bireyin, yaşamının bir döneminde, aile içi ilişkilerin desteklenmesi için daha profesyonel bir yardıma gereksinim duyduğu söylenebilir. Bireylerin yaşam deneyimleri; tanık oldukları, model olan öğrenme süreçleri; komşu, arkadaş, dost paylaşımları, sorunlar yaşandığında anlık rahatlama-lardan öte rasyonel çözümler üretmemektedir. Çözümlemeyen sorunların yarattığı birikimler nedeniyle aile ortamı giderek iletişimsizliğin ya da sınırlı diyalogların hakim olduğu bir yapıya dönüşebilir. Bu durumda,

üyeler, özellikle eşler açısından aile, doyum sağlanan, destek alınan bir atmosfer olmaktan öte farklı boyutlarda katlanma süreçlerinin hüküm sürdüğü bir ortam haline gelebilir.

Görüldüğü gibi aile ortamı bireyler için mutluluk kaynağı olduğu gibi temel fonksiyonların aksaması durumunda mutsuzluk kaynağı da olabilmektedir. Nitekim toplumsal yaşamda, ailedeki fonksiyon kayıplarının farklı düzeylerde yansımalarıyla ilgili pek çok olay gündeme gelmekte, suçluluktan madde bağımlılığına karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak dikkatler aile yaşamına çevrilmektedir. Üyelerinin gereksinimlerini karşılayamayacak düzeyde fonksiyon kaybı söz konusu olduğunda, ailenin sağlıklı olduğundan söz edilemez. Başka bir deyişle sağlıklı aile, beklenen fonksiyonlarını yerine getirebilen, işlevsel ailedir.

Ailenin işlevsel olma konusundaki başarı düzeyinin göstergesi ise aile ortamının duygusal iklimiyle bağlantılıdır. "Ailenin amacı, her aile bireyinin özgüveni yüksek, bağımsız ve üretken bir birey olgunluğuna erişmesi için gereken verimli ortamı yaratacak ilişkileri sağlamaktır" (Humphreys, 1998). Bu çerçevede sağlıklı aile ortamında üyelerin olumlu benlik algıları vardır. Dolayısıyla kendileriyle ilgili duyguları, kabul sınırları konusunda "artılar" ve "eksiler" bazında çok yönlü düşünebilirler ve gerçekçidirler. Başarılarından hoşnut olup, başarısızlıklarının sorumluluklarını rahatlıkla üstlenirken, sorun çözme kapasitelerine güvenirlir. Her konuda olumlu/olumsuz duygu ve düşünceler açık iletişime dayalı bir etkileşim çerçevesinde rahatlıkla ifade edilebilir. Üyelerin "kendi ayakları üzerinde durabilen", bağımsız birey-

ler olma konusunda sağladıkları gelişme, birbirleriyle ilgili değerlendirmelerinde de gerçekçi, hoşgörülü ve saygılı olmaları sonucunu doğurur. Böyle bir aile ortamında üyelerin mutluluğundan ve geleceğe umutla bakmasından söz edilebilir.

Sağlıklı bir ailenin mimarları olarak eşlerin sahip olmaları gereken özellikler de literatürde birbirine benzer boyutlarıyla ele alınmaktadır. Satir (2001) aile yaşamında olumlu eş olmaya ilişkin özellikleri şöyle sıralamaktadır;

- Her birey kendi ayakları üzerinde durur.
- Her bireyin içtenlikle "evet" ya da "hayır" dediğine güvenilebilir, ilişkide duygusal dürüstlük hakimdir.
- Her birey istediği şeyi ifade edebilir.
- Her birey kendi davranışlarının sorumluluğunu alır.
- Her birey sözünü tutar.
- Her birey nazik, eğlenceli, düşünceli ve samimidir.
- Her birey olan bitenlerle ilgili kendi yorumlarını ifade etmekte özgürdür.
- Bireyler, birbirlerinin hayallerini mümkün olduğunca destekler. Birlikteyken, yarışmak yerine bir takım olarak çalışırlar.

Ailede sağlıklı bir yapının oluşturulması ve bunun sürekliliğinin sağlanması, eş seçiminin ve evlilik zamanının ne ölçüde doğru yapıldığıyla (doğru zamanda doğru eş seçimi) bağlantılıdır. Başka bir deyişle kuruluş aşamasında ailenin sağlam bir temele dayanması büyük önem taşımaktadır. Uygun evlilik zamanı ile bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik olgunluğa ulaşmış olmaları öngörülmektedir. Evlilik za-

manın eşlerden her ikisi için de uygun olması bir anlamda doğru ya da uygun eş seçiminin gerçekleştirilmesinde önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra bireyler, kendilerine "benzer" veya tamamlayıcılık niteliğinde "farklı" kişilik özelliklerine sahip kişilerle, tamamıyla özgün beklentilerini karşılamak üzere evlilik yapabilirler (İl, 1999; 2001).

Eşler arası ilişkiler bağlamında eşlerin ihtiyaçları;

- Sevgi ve güven ihtiyacı
- İlgı ve destek ihtiyacı
- Başkalarına sevgi ve güven verme, destek olma ihtiyacı
- Cinsel mutluluk ihtiyacı
- Ebeveyn olma ihtiyacı
- Çocukları büyütme sorumluluğunu paylaşma ihtiyacı
- Doğrudan ve açık iletişim ihtiyacı
- Dışarıda eğlenme ihtiyacı
- Maddi yönden eşitlik ve güven ihtiyacı
- Eğitim düzeyini yükseltme ve / veya işinde gelişme ihtiyacı
- Kişisel özgürlük ihtiyacı,

olarak ifade edilmektedir. Evlilik yaşamında eşlerin, birbirlerinin ihtiyaçlarına duyarlı olmaları ve bunları karşılama çabası içinde bulunmaları önem taşımaktadır (Humphreys, 1998). Aile sistem yaklaşımıyla ele alındığında eşler alt sistemi çok yönlü belirleyici konumdadır; "ihtiyaçların karşılanması, farklılıkların tartışılması, birlikte karar alma, çatışmayı yönetme, cinsellik ve bağlılık ihtiyaçlarını giderme, ileriye yönelik plan yapma gibi konularda bir eşin davranış biçimi bütün aile üyeleri arasındaki iletişimin etkililiğini etkilemektedir" (Whiteside, 1994).

Yaşayan, dinamik bir sistem olarak aile atmosferinin niteliğini, aile içinden ve dışından pek çok faktör etkiler. Çoğu zaman da iç ve dış faktörler arasında neden sonuç ilişkileri söz konusu olabilir. Bireylerin iş yaşamları, genel olarak aile ortamındaki ilişki ve etkileşim örüntüsünü doğrudan etkileyen önemli faktörlerden biridir. Çalışma hayatının niteliği ağırlaştıkça bunun bireyler ve bağlantılı olarak, üyesi oldukları aile ortamına yansımaları da daha fazla olacaktır. Bu nedenle aynı meslek grubundan adaylar, özellikle "zorlu koşullarda" çalışanlar arasında, aile yaşamındaki dengelerin daha rahat kurulabileceği inancıyla evlilik için tercih edilebilmektedir. Ancak bu tür beklenti ve eğilimlerle yapılan evliliklerin başarılı bir biçimde sürdürülmesinde yine de öncelikle eşlerin kişilik özellikleri, aile yaşamına yükledikleri anlam ve beklentileri ile diğer faktörlerin belirleyici olduğu söylenebilir.

Sağlıklı aile yaşamı olgusuna genel hatlarıyla değinmenin ardından çalışmamızın odağını oluşturan polisin aile yaşamıyla ilgili açılımı yaparken, polislerin - aile yaşamlarını doğrudan etkilediği varsayımıyla - çalışma koşulları ile polis alt kültürü olgusunun ele alınması yararlı olacaktır.

Çalışma Koşulları ve Polis Alt Kültürü Olgusu

Çalışma koşullarının niteliğinin zorlayıcı olması, stres yaratan faktörlerin fazlalığı vs. unsurlar, bireylerin davranış ve tutumlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Söz konusu etkilenmeler nedeniyle bireyler, bazen çevresindekilere istemedikleri tarzda davranabildiklerini daha sonra ise pişmanlık duyduklarını dile getirmektedirler. Çalışma ortamındaki olum-

suzluklar bireyin iş çevresine olduğu gibi aile yaşamına da yansır, Bireyin aile yaşamındaki en yaygın yansıma eşine, çocuklarına yeterince zaman ayıramaması, sorumluluklarını gerektiği gibi üstlenememesidir. Bu durum hem çalışan birey hem de ailesi için farklı düzeylerde sorunlar yaratabilir. Bunların yanı sıra mesleki alt kültür bireyin çalışma ortamındaki koşullardan etkilenme düzeyini bazı açılardan pekiştirebilir. Alt kültür olgusu genelde tüm meslek grupları için geçerli olup farklı düzeylerde, bireylerin hem iş hem de aile yaşamlarını etkilemektedir.

Polisler, çalışma koşullarının özelliği ve sorumluluklarının niteliği nedeniyle aile yaşamları oldukça etkilenen bir gruptur. Bu konudaki çalışmalar yeterli olmadığı için polis ailelerinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik hizmetler sınırlı kalmaktadır. Yukarıda değinildiği gibi polis alt kültürünün aile yaşamına yansımalarıyla ilgili durumu değerlendirebilmek için öncelikle bu konudaki verileri gözden geçirmek gerekmektedir. Literatürde polis alt kültürüyle ilgili özellikler belirli başlıklar altında incelenmektedir. Bu incelemelerde ele alınan özellikler genellikle birbiriyle neden sonuç ilişkisi içinde değerlendirilebilir (Cerrah, 1999; Kavgacı, 1998; Reiner, 1992; Brogden ve diğ., 1988; Skolnick, 1975).

Polis alt kültüründe en belirgin özellik şüpheliliktir. Şüphelilik, güvenlik hizmetinden sorumlu olanlar görevliler için doğal bir eğilim olarak değerlendirilmekle birlikte, bu duygunun kontrol dışına çıkıp polisin yaşamının her alanında aktif olması bazen tehlikeli durumlara neden olabilir. Konuya aile ilişkileri açısından bakıldığında, şüpheliliğin ön planda olduğu bir

ilişki/etkileşim tarzının uygun olmadığı ve gerek eşler gerekse diğer aile üyeleri arasında bazı sorunlara neden olabileceği bir gerçektir. Nitekim son zamanlarda basında izlenen, aileden bir üyeyi kuşku üzerine öldürme ve ardından intihara yönelme olayları "şüphe" duygusuyla başetme konusundaki zayıflıkların, basına yansıyan örnekleri olarak değerlendirilebilir. Şüphecilik polis uygulamalarında gereksinim duyulan ve bir ölçüde desteklenen bir duygu olmakla birlikte bu duygunun esiri olmaksızın dengelerin kurulması hem birey olarak polisin kendisi hem de eşi çocukları kısaca ailesi için önemlidir. Ancak bu şekilde polis iş ve ev yaşamında sağlıklı değerlendirmelere dayalı iletişim ve etkileşimler kurabilir. Aynı zamanda bir ebeveyn olarak da duygusal dengeleriyle model olma işlevini yerine getirebilir.

Polis alt kültürle ilgili literatürde ifade edilen diğer özellikler olarak; sivilleri potansiyel suçlu görmek, biz-onlar ayrımı, toplumdan uzaklaşma, sosyal izolasyon ve meslek içi dayanışma olguları, birbirleriyle ilişkili oldukları için bir arada ele alınabilir. Hemen belirtmek gerekir ki bu özelliklerden bazıları tıpkı şüphecilik gibi polis eğitiminde üzerinde durulup mesleki formasyon kapsamı içinde yer alan unsurlardır. Ancak belirtilen unsurlarla ilgili olarak objektifliğin korunamaması ve yine duygusal dengelerin sağlanamaması, iş ve aile yaşamında bazı olumsuzlukların gündeme gelmesine neden olabilir. Sivilleri potansiyel suçlu görme eğilimi, beraberinde (şüphecilik duygusunu da pekiştirerek) biz-onlar ayrımını getirir. Biz-onlar ayrımı, meslek içi dayanışmayı artırırken; dayanışmanın artması, toplumdan uzaklaş-

ma ve sosyal izolasyonu pekiştirir. Tüm bu özellikler polis alt kültürü unsurları olarak ele alınmakla birlikte aslında her şey "aile boyu" yaşanmaktadır. Polisin sosyal çevre sınırlılığı (ister tercih, ister izolasyon sonucu olsun) eşi ve çocukları için de geçerlidir. Meslek içi dayanışma, aileler bazında da sürdürülür. Dayanışmanın aşırılığı doğal izolasyonu yaratırken, sosyal izolasyon ister istemez mesleki dayanışmayı pekiştirici rol oynar.

Bütün bunlar, polis ailesi, polis eşi, çocuğu ya da eş olarak polis olma kalıplarını dayatırken, gerçekte "sağlıklı aile ortamının" ne ölçüde yaratılabildiği, incelenmesi gereken bir konudur. Çalışma ortamında hiyerarşi ve otoriter davranışların hakim olması; mesai saatlerinin uzunluğu, düzensizliği ve rotasyonun yoğunluğu, genellikle polislerde eşlerine, çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getiremedikleri duygusunu yaşamalarına neden olmaktadır.

Bilindiği gibi aile üyelerinin birlikte zaman geçirmesi hem eşler hem de ebeveyn çocuk ilişkileri açısından büyük önem taşımaktadır. Polisin evde geçirdiği zamanın sınırlılığı, ortak aile yaşamıyla ilgili düzenlemelerden uzak kalmaları sonucunu doğurur. Bu durumda ailece planlanan aktivitelerin bazen ertelenmesi bazen de eksik aile üyeleriyle gerçekleştirilmesi söz konusu olabilir. Yukarıda ifade edilen nedenlerden dolayı polisin aile yaşamında bazı farklı dinamikler etkili olmaktadır. Bunları eşler arası ve ebeveyn çocuk ilişkileri temelinde ele almak uygun olacaktır.

Polisin Eşiyle İlişkileri

Çalışmanın sağlıklı aile yaşamı kapsamında belirtildiği gibi kuruluş aşama-

sında, doğru zamanda doğru eş seçimiyle gerçekleştirilen evlilikler, sağlıklı ve uzun ömürlü aile yaşamlarının temelini oluşturmaktadır. Ancak toplumumuzun genelinde eş seçiminde işlevsel olan dinamikler polisler için de geçerlidir. Başka bir deyişle ailenin kuruluşu aşamasında "uygun zamanda uygun eş seçimi" sürecinin ne kadar rasyonel olduğu tartışılabilir. Çünkü bireylerin tercihleri büyük ölçüde yakınlarının görüşlerinden etkilenmekte ve evlilik süreci yaşam döngüsünde sırada olan bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda çoğu zaman bireylerin, uygun eş seçimini sağlıklı olarak gerçekleştirmek bir yana, evlilik ve aile yaşamına kendilerinin ne kadar hazır oldukları ve özgün beklentilerini, olası katkılarını rasyonel bir biçimde değerlendirme konusunda sıkıntıları olabilir. Dolayısıyla ailenin kuruluşu aşamasında eşlerin birey olarak duygu ve düşüncelerindeki belirsizliklerin giderilmesi, birlikte yaşam dengelerinin oluşturulma süreciyle eş zamanlı olarak çözümlenmeye çalışılır. Bu nedenle evliliklerin ilk yılları eşler için oldukça zorlu bir dönemdir. Aslında evlilik ve aile yaşamı, her aşamasında yeni dengeleri gerektiren dinamik bir yapı olduğu için yapının mimarları olarak eşlere büyük bir sorumluluk düşmektedir.

Yukarıda ifade edilenler, toplumumuzun bir grubu olarak polis evlilikleri için de geçerlidir. Ailenin kuruluşu aşamasında benzer süreçler yaşanır, kurulması gereken dengeler üç aşağı beş yukarı aynıdır. Bunlara ek olarak, bir polis ile evli olmanın getirdiği farklılıklar söz konusudur. Daha önce de değinildiği gibi polisin çalışma koşulları, alt kültüre ilişkin özellikler bir bütün olarak genelde aile ya-

şamını, özelde eşler arasındaki ilişki ve etkileşimi duygular, rol ve sorumluluklar bazında doğrudan etkiler.

Duygular açısından etkilenme öncelikle ele alınması gereken bir konudur. Eşler arasındaki duygusal etkileşim evlilik yaşamının temelini oluşturur. Duygusal doyum sağlandıkça, çok yönlü ve karşılıklı olarak "beslendikçe" birlikte yaşam verimli, üretken ve kolay olur. Eşler sorumluluklarını daha yüreklice üstlenebilirler, yakınmalar yerine çözüm üreten, destek olan yaklaşımlar sergilenir. Aksi halde aile yaşamı, öncelikle eşler ve doğal olarak diğer aile üyeleri için bir kattanma sürecine dönüşür. Eşler arasındaki duygusal doyumun nasıl besleneceği ve dengelerin oluşumuyla ilgili yapıyı eşlerin kişilik özellikleri, evliliklerinden ve birbirlerinden beklentilerinin düzeyi belirlemektedir. Dolayısıyla her ilişki için geçerli bir reçete verilemez ama bazı genel unsurlardan söz edilebilir. Bu konuda en temel unsur, eşlerin karşılıklı olarak duygusal gereksinimlerini belirleyebilmeleri için birbirlerini anlama ve bağlantılı davranışları geliştirme, sergileme konusunda ne ölçüde başarılı olduklarıdır. Doğal olarak eşler farklı kapasitelere sahip olabilirler. Ancak eşler, olumlu etkileşimleriyle, bir öğrenme ve kendilerini geliştirme sürecini başlatabilirler. Eş olarak polislerin, mesleki eğitimlerinde pekiştirilen bazı alt kültür özellikleri ve çalışma koşulları, eğer birlikteliğe doğrudan yansiyorsa, bu konuda en önemli dezavantaj olarak ele alınabilir. Çalışma saatleri nedeniyle eşine yeterince zaman ayıramama, birlikte geçirilen zamanın ve aktivitelerin sınırlılığı, meslektaş grupla yoğun iletişim nedeniyle yaşanan izolasyon, oldukça stresli ve bir anlamda riskli,

katı bir hiyerarşik yapı gereği güç ve otoritenin sıklıkla sergilendiği çalışma ortamının yarattığı zihinsel yorgunluk, bir eş olarak polisin ilişki ve etkileşimlerine yansıdığı oranda sorunlar yaşanabilir. Özellikle çoğu zaman polisin can güvenliği nedeniyle riskli bir çalışma ortamının olması, eşleri açısından önemli bir stres hatta anksiyete kaynağı olabilir. Zaman zaman başına da yansıyan örnekler polis eşlerinin bu konudaki kaygılarını pekiştirebilir. Polislerin, eşlerine söz konusu kaygılarıyla başa çıkma-larıyla ilgili destek olmaları, gerektiğinde koşullarıyla ilgili bilgilendirme ve olağan dışı durumlarda iletişime özen gösterme konularında duyarlı bir tutum içinde olmaları yararlı olacaktır. Öte yandan olabildiğince çalışma ortamını eve yansıtmamak, kısacası eşler arası ilişkilerde olabildiğince polis kimliğinden sıyrılabilmek, birlikteliği gereksinim duyulan dengeleriyle sürdürme konusunda kolaylık sağlayacaktır. Ancak eşler arası etkileşimde arzu edilen dengelerin sağlanmasında doğal olarak her iki tarafın hoşgörüsü ve anlayışıyla gerçekleşecektir. Bu nedenle polis olan eşten beklenenlerin yanında diğer eşin de dengelerin oluşturulmasında destekleyici ve kolaylaştırıcı bir tutum içinde olması gerekir.

Polisin çalışma koşullarıyla ilgili etkilenecekleri, doğal olarak aile yaşamında rol ve sorumlulukların paylaşımına da yansır. Polis eşi, bazı rol ve sorumlulukları fazladan üstlenmek durumunda kalabilir. Önemli gün ve ortamlarda ailesiyle birlikte olamamak, alışveriş vs. günlük yaşam aktivitelerine katkı verememek, hastalandığında eşini doktora götürmemek, çocuklarının veli toplantılarında hatta doğumlarında buluna-

mamak gibi örnekler, pek çok polisin yaşadığı süreçlerdir. Aslında tüm bunları, polisin aile yaşamının yok-sunlukları olarak ele almak daha anlamlı olacaktır. Başka bir deyişle polis kişisel tercihi dışında aile yaşamının bazı süreçlerinden soyutlanmaktadır. Olaya bu yönüyle yaklaşmak polis eşi açısından kabul ve anlayışı kolaylaştırır. Kabul ve anlayışın geliştirilememesi her fırsatta yakınmaları, beraberinde de mutsuzluk ve huzursuzluğu gündeme getirir. Çeşitli açılardan avantajlı olacağı varsayımıyla meslektaşlar arasındaki evliliklerde de bazen mutluluğun yakalanamaması, eşlerin birbirlerine karşı kabul ve anlayış gösterememeleriyle bağlantılı olabilir.

Eşlerin her açıdan kendi kendilerine yetebilen, güvenli ve bağımsız kişilikler olarak birlikteliğe katkı vermeleri sağlıklı aile yaşamının temelini oluşturmaktadır. Burada önemli olan, eşlerin aralarındaki ilişkinin bağımlılık ve bağımsızlık sınırlarını iyi belirleyebilmeleridir. Aksi halde, polis ailesi örneğinde de görüleceği gibi eşlerin zorlu koşullarla başa çıkma konusunda birbirlerine ileri derecede bağımlı oldukları sürece gelişme kaydedemeyecekleri açıkça ortadadır. Çünkü bu şekilde bağımlı yapıda olan bir bireyin yetersiz özgüveni, sınırlı yaratıcılığı, onun birlikteliğe geliştirici katkı vermesini ve sorumlulukları yüreklice üstlenmesini engelleyebilir. Oysa aile ortamları düşünüldüğünde, özellikle polis eşlerinin bağımsız davranabilme konusunda kaydettikleri aşama, gereksinim duyulan dengelerin daha rahat kurulabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Öte yandan polis ailesinde ortamın, üstlenmek durumunda kalınan sorumluluklar çerçevesinde, eşlerin

bağımsızlıklarını geliştirmelerine katkıda bulunduğu da söylenebilir. Eşler arasında bazen bağımlı bir ilişkiyi tanımlayan beklentiler olsa bile, genelde bu beklentilerin çoğunun karşılanması, koşullar nedeniyle mümkün olamamaktadır. Dolayısıyla bu boyut, negatif koşulların olumlu bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Polisin Çocuklarıyla İlişkileri

Polisin alt kültürü ve çalışma koşullarıyla ilgili unsurlar, eşyle ilişkilerine olduğu gibi çocuk/çocuklarıyla olan ilişkilerine de yansıyabilir. Aile yaşam sürecindeki "yoksunluklar" kuşkusuz tüm aile üyelerini etkilemektedir. Bazı durumlarda etkilenme düzeyi örselenme şeklinde olabilir. Ancak, eşler arasındaki ilişkilerin dengeli olmasıyla bağlantılı olarak, aile ortamında yeterli ve tutarlı bir ebeveyn tavrının sergilenmesiyle pek çok sorun aslında yaşanmayabilir. Ebeveynler birbirlerinin rol ve sorumluluklarını çocuklarıyla ilişkileri konusunda da yerine göre üstlendikleri takdirde, çocukların olası olumsuz etkilenmeleri önlenabilir. Sonuçta, eşler arasındaki ilişkilerin niteliğinin, sağlıklı aile yaşamının en önemli belirleyicisi olduğu ve tüm üyeleri etkilediği kabul edilmesi gereken bir gerçektir.

Değerlendirme

Çalışmada anahatlarıyla ele alınan polis aile yaşamının görünümü, eşler ve tüm aile üyeleri açısından, bazı faktörlere bağlı olarak pozitif veya negatif nitelik kazanabilmektedir. Eş ve ebeveyn olarak polisin çalışma koşullarının ve alt kültürünün aile yaşamına doğrudan yansıması, yarattığı olumsuzlukların boyutlarıyla bağlantılı olarak pek çok alanda doyumsuzluk ve mutsuzluklara neden olabi-

li. Bu durumda, polisin ve ailesinin farklı düzeylerde yardıma veya desteğe gereksinimi olduğu, üzerinde önemle durulması ve yapılacak araştırmalarla incelenmesi gereken bir konudur. Polis ailesine destek anlamında, genelden özele planlanabilecek tüm etkinlikler aslında birbiriyle etkileşimli olma niteliği taşımaktadır.

Öncelikle polislerin, aile ortamında polis kimliklerinden olabildiğince sıyrılabilmeleri için bazı önlemlerin düşünülmesi gerekir. Bu konuda polisin birey olarak bir çaba içinde olmasının yanı sıra ailecek farklı sosyal aktivitelere ve ortamlara katılımlarının sağlanması da yararlı olacaktır. Polis ailesinde bu türden dışa açılımlar, sosyal izolasyonu engelleyeceği gibi halk ile kaynaşmayı ve değişik çevrelerle etkileşimi de beraberinde getirecektir. Böylelikle polisin "biz ve onlar" ayrımı çerçevesinde yaşanan pek çok olumsuzluğun giderilme şansı olabilecektir. Ayrıca polislerin, toplumsal yaşamdaki imajlarıyla ilgili daha objektif değerlendirmeler yapabilmeleri ve gerekli çıkarımlarda bulunabilmeleri de bu tür etkileşim ortamlarının sonucu gerçekleşebilecektir.

Öte yandan polis ailelerinin bir arada olabilecekleri sosyal aktivitelerin belirli aralıklarla gerçekleştirilmesi, olumlu olumsuz her yönüyle yaşantıların paylaşılmasına ve dolayısıyla meslektaşlar arası destek mekanizmalarının işlevselleşmesine neden olabilir. Yaşananların benzer ve yaygın olduğunun hissedilmesi, bireylerin sıkıntılarıyla başa çıkmaları konusunda güç aldıkları bir duygudur. Bunun yanı sıra polislerin ast ya da üstleriyle aileler olarak aynı ortamlarda bulunmaları, birbirleriyle ilgili duygu ve düşüncelerinin olumlu yön-

lerde etkilenmesine, farklı bakış açılarının gelişmesine ve bunun iş ortamına da yansımaya yol açabilir.

Özellikle daha fazla risk ve stres altında olanlar öncelikli olmak üzere tüm polis ailelerinin, gerektiğinde her türlü psiko-sosyal yardımı alabilecekleri düzenlemelerin yapılması, oldukça önemli bir adım olacaktır. Bu düzenlemeler sadece tedavi ve rehabilitasyon amaçlı olmayıp, koruyucu ve önleyici nitelikte, eğitim çalışmalarını da kapsamalıdır. Eğitim çalışmalarının, polis veya ailesinin gereksinimleri doğrultusunda her ayrıntıda planlanabilir olması, beklenen verimin sağlanabileceğinin göstergesidir. Eğitim çalışmalarının bir başka yararı da farklı disiplinlerin ve bakış açılarının bir araya geldiği ortamların sağlanmasıdır.

Yukarıda ifade edilenler, polisin aile yaşamı sürecinde etkili olabilecek destek mekanizmalarıyla ilgili görüşlerdir. Bilindiği gibi ailenin kuruluş aşamasında sağlam bir temele dayalı olması, gelecekteki mutluluk ve doyumun hem dozunun hem de sürekliliğinin belirleyicisidir. Bu nedenle polisler mesleki eğitim sürecinde verilecek aile hayatı eğitimi dersleri, evlilik konusunda bilinçli tercihleri, aile yaşamında da daha rasyonel tutum ve davranışları gündeme getirecektir. Aile hayatı eğitiminin mesleki formasyona eşlik etmesi, polislerin, mesleki alt kültürleriyle ilgili dengeleri kurmalarına da yardımcı olabilir. Aynı zamanda, fonksiyonelliğini yitirmiş ailelerin sapma davranışları sergileyen üyeleriyle karşı karşıya olduklarından, müracaatçı gruplarını daha iyi değerlendirebilirler. Sonuç olarak polislerin aile konusunda bilgilenmeleri, hem özel hem de iş yaşamlarına

yansımaları açısından oldukça anlamlıdır.

KAYNAKÇA

- Brogden, M.T, Jefferson.S, Walklate. (1988). *Introducing Police Work*. London: Unwin Hyman In C. & T.Davies. *Criminal Justice*. London: Longman.
- Cerrah, I. (1999). "Sosyal Yapı ve Polis Alt-Kültürü". İ. Cerrah ve E. Semiz (eds) 21. *Yüzyılda Polis*. Ankara:
- Holdaway, S. (1983) *Inside the British Police*. Oxford: Basil Blackwell in C&T. avies. *Criminal Justice*. London:Longman.
- Humphreys,T.(1998). *Aile Terk Etmemiz Gereken Sevgili*. T. Anapa (çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- İl, S. (1999). "Evlilik ve Eş Seçimi". *Sosyal Hizmetler Dergisi*. Cilt 1, Sayı 10, 16-20.
- İl, S. (2001). "Aile Yaşamı ve Gereksinimler". *Sosyal Hizmette Yeni Yaklaşımlar ve Sorun Alanları*. Prof. Dr. Nihal Turan'a Armağan. V.Duyan ve A.Aktaş (Eds) Ankara H.Ü.S.H.Y. Yay. No: 008.
- Satır,V. (2001) *İnsan Yaratmak*. S.Yeniçeri (Çev.) İstanbul:Beyaz.Yay.
- Whiteside, D. (1994). "Using Family Therapy Concepts To Teach Organizational Behavior". *Journal of Management Education*. Feb, vol 18, aktaran, S.Nazlı. (2000) *Aile Danışması*. Ankara:Nobel Yay.